

Capitolul I. Considerații cu caracter introductiv

Secțiunea 1. Judecata – fază importantă a procesului penal

1. Conceptul de judecată este susceptibil de două înțelesuri; în sens restrâns, prin judecată se înțelege **operațiunea logică** prin care completul de judecată soluționează cauza cu care a fost investit; în sens larg, judecata presupune un **ansamblu de activități** desfășurate, în principal, de instanța de judecată, cu participarea activă atât a procurorului, cât și a părților asistate de apărător, având ca finalitate și deziderat aflarea adevărului cu privire la fapta și la inculpatul cu care instanța a fost sesizată.

Aflarea exactă a importanței judecății ca fază a procesului penal nu poate fi realizată fără inițierea unui demers care să-și propună o analiză a evoluției normelor de procedură penală de-a lungul timpului.

2. Încă din **Antichitate**, alături de dispoziții de drept penal, legiunile cuprindeau și dispoziții de procedură penală, care îmbrăcau cel mai adesea procedura într-o procesiune religioasă¹.

Astfel, în **dreptul roman**, justiția represivă a parcurs în timp trecerea de la procedura judiciară declanșată la inițiativa oricărui cetățean în numele societății – cetățeanul putând fi și acuzator – la procedura în care justiția era împărțită doar de magistrați, chiar dacă sesizarea se putea face de orice cetățean, și, ulterior, la procedura extraordinară în care acuzarea se făcea din oficiu.

Tribunalele popoarelor barbare formate din oameni liberi îi judecau pe cei vinovați după norme precise și speciale ce conturau o

---

¹ I. Tanoviceanu, *Tratat de drept și procedură penală*, ed. a 2-a, Tipografia „Curierul Juridic”, București, 1928, p. 10.

procedură sumară, fundamentată pe o probațiune cu un caracter simplist, constând în jurământul prestat de acuzat și de cei care-i luau apărarea și ordaliile.

În timpul **feudalității**, justiția penală era împărțită de o serie de tribunale alcătuite sub semnul autorității statale, iar **Evul Mediu** a marcat profunde transformări în organizarea tribunalelor represive și procedurii propriu-zise, în condițiile în care instituțiile ecleziastice au cunoscut creșterea autorității, făcând să domine sistemul procedural inchizitorial.

Nu întâlnim în vechea noastră procedură judiciară deosebirea evidentă de astăzi între procesul penal și cel civil. Aceleași norme se aplicau în ambele, în afară de ceea ce este specific penalului, ca folosirea torturii în timpul cercetărilor drept mijloc de aflare a adevărului și sancțiunile cu caracter represiv.

Însăși **răscumpărarea morții** (*compositio homicidii*), instituție de origine germanică proprie dreptului feudal, se constituie într-un simbol al confuziei ce se făcea între civil și penal, concepția epocii asupra pedepsei permițând ca moartea unui om să fie plătită în bani, în afară de cazuri excepționale, cum ar fi hielenia¹.

În **dreptul penal feudal**, constituia infracțiune fapta considerată periculoasă de către clasa dominantă și sancționată de puterea publică cu pedeapsă penală, între infracțiune și pedeapsă existând o legătură indisolubilă.

Infracțiunea a căpătat o serie de denumiri în dreptul feudal român, ea fiind: faptă, faptă rea, greșeală mare, vină, vinovăție, păcat, dintre toate acestea cea mai expresivă fiind cea de vină.

Chiar înainte de constituirea țărilor române în state feudale, obștile sătești au aplicat un drept penal nescris, fundamentat prin obicei, cutumă, documentele dovedind că judecătorii domnești aveau competența să judece și să pedepsească oamenii din sate nu numai pentru fapte grave – ca tâlhăria și furtul –, dar chiar și pentru unele mărunte, ca, de exemplu, „loviturile cu vânătași”.

A existat, așadar, o **justiție a obștii** chiar în materie penală, având trăsăturile specifice unei justiții sociale, neputând fi însă confundată cu justiția privată. Cu toate acestea și în statele feudale românești s-au regăsit elemente de justiție privată, precum compozițiunea și răspunderea colectivă, aceasta din urmă referindu-se la răspunderea fami-

---

¹ Istoria dreptului românesc, vol. I, Ed. Academiei, București, 1980, p. 407.

lială în materie de hiclenie și răspunderea solidară a obștii pentru nedescoperirea infractorului (dușegubina).

Răzbunarea sângelui (vendeta) constituia acel sistem penal primitiv în care rudele celui ucis aveau dreptul și datoria să-l răzbune contra ucigașului sau rudelor acestuia, iar popoarele din orânduirea gentilică au cunoscut acest sistem, la români răzbunarea sângelui neexistând până la constituirea statelor feudale.

De altfel, istoricii dreptului I.C. Filitti și D.I. Suchianu au susținut că vechiul drept românesc nu a cunoscut răzbunarea sângelui, documentele ce foloseau expresia „moarte pentru moarte” sau „o răsplătire cu moartea” dovedind o urmă de răzbunare a sângelui în limbajul cancelariei, și nu în mentalitatea poporului sau în practica judiciară.

Un rest de justiție privată, la români, a reprezentat-o însă **compozițiunea**, semnificând înțelegerea dintre vinovat și victimă sau rudele victimei, prin care vinovatul plătește o sumă de bani sau dă unele bunuri, răscumpărându-și vina.

În Transilvania, compozițiunea părților s-a reflectat în numeroase documente – împăcare în urma scoaterii ochilor, împăcare în caz de omor, schilodire și diferite pagube materiale, răspunderea penală colectivă reprezentând o supraviețuire a timpurilor străvechi, când oamenii, strâns solidari cu grupul social căruia aparțineau, găseau firesc să răspundă pentru vina altuia, ce aparținea aceluiași grup¹.

Practica **răspunderii penale colective** a supraviețuit la români sub două forme principale: răspunderea penală colectivă a satului pentru omorul sau furtul săvârșit pe teritoriul lui, respectiv răspunderea penală familială, aplicată excepțional și abuziv de către unii domni care, în cazurile de hiclenie, extindeau pedepsele și asupra familiei celui vinovat.

Dreptul feudal român, deși criticabil pentru orientarea lui manifestă de clasă, nu putea fi considerat primitiv, ci, dimpotrivă, evoluat și în curent cu ideile epocii, deoarece pedeapsa era privită ca un element fundamental în prevenirea săvârșirii de noi infracțiuni, iar legile vremii incriminau deopotrivă infracțiunile contra statutului, a domniei și a bisericii, dar și pe cele contra vieții, integrității fizice sau morale a particularilor, incluzându-le și pe cele contra bunurilor.

Dacă în dreptul slav și în cel german toate infracțiunile – afară de trădare și dezertare – erau considerate delictive private, la români domnia a făcut ca toate infracțiunile să fie publice.

---

¹ *Idem*, p. 431.

Într-un asemenea context, devenea lipsit de importanță mobilul ce a fost avut în vedere – eventuala dorință de extindere a puterii domniei ori, poate, tendința de sporire a veniturilor –, căci, continuându-se tradiția romană, în sensul îndepărtării de dreptul germanic, dreptul penal românesc distingea între infracțiunile intenționate și neintenționate, pe cele din urmă pedepsindu-le mai ușor.

Este important de spus aici că dreptul penal feudal românesc incrimina tăinuirea și chiar tentativa, necunoscută legilor barbare și vechilor legi germanice, pedeșea mai aspru recidiva, recunoștea legitima apărare și asigura impunitatea, pedepsele fiind aplicate individual vinovaților, și nu grupului social (familie, clan) căruia aparținea vinovatul.

Considerăm că o asemenea evaluare a evoluției pe care procedura judiciară, în principal procesul penal și, cu precădere, judecata penală au avut-o de-a lungul timpului, este imperios necesară în demersul nostru de a încerca o definiție cât mai cuprinzătoare a judecății, fază importantă a procesului penal, dar și în determinarea rolului acestei activități, atâta vreme cât **judecata** este privită, în mod unanim, ca fiind **faza centrală a procesului penal**.

3. Concluzionând, o reglementare a procedurii penale a existat în țările române chiar înainte de constituirea statelor feudale, în cadrul obștii sătești, care avea și puterea și organele în drept să judece pricini penale și civile.

După formarea statului feudal, domnia, în tendința ei de centralizare a puterii, a dat dregătorilor domnești din teritoriu – pârcălabi, județi, căpitani de județ, bani de județi, ispravnici – pricinile penale, lăsând, totuși, în competența domnului, marelui ban și marilor vornici judecarea vinilor mari.

Sistemul de procedură penală din această perioadă, respectiv până în secolul al XVIII-lea, se evidențiază prin următoarele caracteristici: judecata domnească, ce s-a suprapus peste judecata obștii, nu avea la bază norme juridice scrise, care să diriguie procesul penal, ci asemenea norme erau stabilite prin obiceiuri, cutume, în general neredactate; actele de procedură penală erau, într-o majoritate covârșitoare, de asemenea, nescrise până la reforma lui Constantin Mavrocordat. Pe de altă parte, nu exista vreo deosebire între jurisdicția civilă și cea penală, iar exemplificativ în acest sens este faptul că la judecarea unui

proces civil domnul ia documentele false din mâna împricinaților care pierd și „pentru strâmbătate” îi bagă în temniță¹.

Un element de distincție între materia civilă și cea penală transpare, totuși, în ceea ce privește executarea, armașii executând hotărârile penale, iar aprozii pe cele civile, condamnații executând pedepsele penale în ocnă, temniță, grosuri, iar pentru datoriile civile, debitorii fiind închiși la vartă sau la vâtaful de aprozi.

O altă caracteristică a sistemului de procedură penală la români din această perioadă este aceea că acuzația se putea ridica fie de către cei vătămați, fie din oficiu, dregătorul competent putându-se auto-sesiza.

Definitoriu pentru același sistem era faptul că cercetarea se făcea de obicei de cel care judeca, mijloacele de probă erau mai ales martorii și jurătorii, iar procedura de judecată era publică.

Referitor la **publicitatea procesului** în feudalism, trebuie subliniat că ea era limitată și relativă, deoarece accesul la locul judecății era strict reglementat și nu oricine putea asista.

4. Indiferent de epoca pe care studiul și-ar propune să o evalueze, în planul evoluției normelor de procedură penală, fie ele scrise ori nescrise, nevoia imperioasă de reacție a societății față de cei care intră în conflict cu legea penală a existat dintotdeauna, impunând o activitate laborioasă, concretizată într-o înlănțuire de acte succesive, desfășurate de stat prin organele sale specializate, în vederea înlăturării justiției penale.

Justiția penală s-a impus din cele mai vechi timpuri ca o funcție de judecare a proceselor izvorâte din încălcarea legilor, dar existența și finalitatea acesteia sunt de neconceput fără desfășurarea unui proces penal organizat după reguli procedurale precise, clare și ferme în același timp, cu rol decisiv în disciplinarea conduitei subiecților procesuali².

5. Marile transformări în domeniul justiției penale, a procedurii de înlăturare și a legislației procedurale s-au produs după izbucnirea Revoluției Franceze din 1789, culminând cu adoptarea Codului de procedură penală francez, care a servit ca model aproape tuturor

---

¹ Document 6 martie 1629, DRH, B, XX//, p. 459.

² *N. Volonciu*, Tratat de procedură penală. Partea generală, vol. I, Ed. Paideea, București, 1993, p. 7.

legiurilor procedurale moderne, constituind izvor de idei noi, liberale, revoluționare.

Observând etapele istorice pe care reglementările procedurale penale le-au parcurs, este facil a deduce că determinantă și prioritară în realizarea justiției represive a fost concepția asupra dreptului de a pedepsi.

Un asemenea concept a cunoscut definiri și redefiniri, în funcție de epoca istorică în care reacția represivă a aparținut fie victimei infracțiunii, fie puterii publice. Astfel, în perioada răzburării private, victima era „actorul principal”, căci ea se vedea silită a-și face singură dreptate, fără a-și fundamenta demersul pe vreo regulă procedurală și fără a beneficia de concursul vreunei puteri publice.

În mod firesc, o asemenea formă de răzbunare – căci este inevitabil a privi reacția represivă a victimei în afara dorinței ei de răzbunare împotriva făptuitorului infracțiunii – se impunea să cunoască serioase limitări, în sensul de a îl obliga pe cel lezat să cunoască măsura în care i se permite să reacționeze și, mai mult decât atât, să îndeplinească și anumite cerințe de formă.

O judecată în sensul real al noțiunii, călăuzită de reguli procedurale stricte, bazată pe un sistem propriu care să dirijeze desfășurarea procesului penal, s-a conturat în momentul în care dreptul de a pedepsi a trecut asupra puterii publice, evoluția ulterioară a procedurilor judiciare constituind, de fapt, o alternanță a două sisteme procedurale tipice, total diferite, inspirate de concepțiile diametral opuse asupra lumii și societății, atitudini diferite față de drepturile și libertățile omului, față de ideea de dreptate și justiție¹.

6. Sistemul acuzatorial – întâlnit în embrion încă din Antichitate și semnalat apoi în diferite variante și în prima parte a Evului Mediu – se caracterizează prin următoarele principii: justiția represivă trebuie să se desfășoare în cea mai deplină libertate; acuzarea trebuie să fie liberă, oricine putând să formuleze o învinuire și să o susțină; apărarea combate probele acuzării prin contraprobe în deplină legalitate și libertate; judecata este încredințată unor judecători populari pe care acuzatul îi poate alege sau recuza, dezbaterile se desfășoară în

---

¹ I. Tanoviceanu, op. cit., p. 66.

condiții de publicitate, oralitate și contradictorialitate; judecătorii au desăvârșita libertate de a se pronunța pe baza intimei lor convingeri¹.

Celălalt sistem, cel **inchizitorial** – întâlnit în formă rudimentară încă din Antichitate, când puterea publică înfăptuia justiția represivă, căpătând o deplină dezvoltare în dreptul canonic de unde și-a luat denumirea de **justiție laică** – și-a împrumutat denumirea de la instituția Inchiziției, înființată de Papa Inocențiu al III-lea pe baza normelor fixate în Conciliul de la Latran (1215) și definitiv organizată de Papa Grigorie al IX-lea.

Trăsăturile defînitorii ale sistemului inchizitorial ce îl disting de cel acuzatorial constau în aceea că acuzarea nu poate fi lăsată la bunul plac al cetățenilor, ci trebuie exercitată din oficiu; judecata este îndreptată unor judecători permanenți ce au obligația de a aduna probele și de a judeca acea cauză; procedura de judecată este scrisă, necontradictorie și secretă, probele fiind legal reglementate și introducând tortura ca o chestiune preparatorie prin care se urmărea smulgerea mărturisirii acuzatului, iar după condamnare ca o chestiune prealabilă pentru a se obține arătarea complicilor și, în fine, probele sunt ierarhizate, dar și irefragabile, apărarea neputând fi primită în scopul de a pune în discuție și de a răsturna probele adunate de acuzare².

Un al treilea sistem – **sistemul eclectic** (mixt) – a fost remarcat în evoluția istorică a procedurii penale, el reprezentând, în fapt, o îmbinare a trăsăturilor caracteristice ale sistemelor acuzatorial și inchizitorial, trăsături ce au fost apreciate ca benefice și în măsură să realizeze o ajustare necesară a principiilor defînitorii ale celor două sisteme.

S-a ajuns, astfel, la o suprapunere parțială a acelor două sisteme procedurale tipice, în sensul că faza preliminară se desfășoară potrivit sistemului inchizitorial, iar faza de judecată a împrumutat în mod substanțial principiile sistemului acuzatorial.

Așa cum era de așteptat, o asemenea îmbinare, pe lângă elementele sale pozitive, a adus și o serie de deficiențe, procesul penal putând fi pornit nu numai din oficiu, ci și la acțiunea directă a victimei; libertatea probelor subzistă și în faza preliminară și, în sfârșit, s-a creat posibilitatea ședințelor secrete în faza de judecată.

---

¹ V. Dongoroz, S. Kahane, G. Antoniu, C. Bulai, N. Iliescu, R. Stănoiu, Explicații teoretice ale Codului de procedură penală român. Partea generală, vol. I, Ed. Academiei, București, 1975, p. 20.

² *Idem*, p. 21.

Dintr-o asemenea perspectivă, legislațiile procedurale actuale, în tendința lor evidentă de a-și perfecționa sistemul pentru a-l face să corespundă cât mai deplin principiilor fundamentale ale procesului penal, dar și respectării drepturilor și libertăților fundamentale, se văd obligate a permite modificări legislative, căci normele de procedură au menirea de a însoți normele de drept substanțial și ele trebuie să fie inspirate de legile europene și de marii penaliști ai vremii din țările apusene.

7. Și evoluția legislației procedurale din țara noastră, similar legislațiilor europene, a cunoscut influențe benefice, de inspirație bizantină, iar reforma judiciară a lui Constantin Mavrocordat, începută mai întâi în Țara Românească (1739-1740) și continuată în timpul domniei sale în Moldova (1741-1743), a marcat schimbări importante, prevăzând procedura scrisă.

Codul lui Ipsilanti sau Pravilniceasca Condică – decretat de Voievodul Alexandru Ipsilanti în anul 1780 și rămas în vigoare până în anul 1817, având la bază vechile pravile, obiceiurile pământului, povețele domnului și jurisprudența timpului –, precum și Codul lui Alexandru Donici – aplicat până în anul 1817 – au înscris, alături de dispoziții cu caracter penal, și reguli de procedură privind condițiile de introducere a jalbei pentru deschiderea procesului penal, cercetarea vinovaților, aprecierea probelor.

De pildă, Codul lui Ipsilanti îi obliga pe judecători „să nu se lase înșelați de mărturisirea faptei, ci să cerceteze, spre a afla adevărul pricinii, și alte semne din afară”.

Și codurile care au urmat, în ceea ce privea procedura penală, s-au înscris în aceeași încercare de definire a judecății, iar intrarea în vigoare a Regulamentelor Organice (1831) a constituit pasul decisiv spre dreptul procedural modern, Regulamentul Organic din Moldova înlăturând pentru prima dată în istoria dreptului procesual românesc tortura și toate mijloacele de constrângere pentru obținerea mărturisirii și statuând, în acest sens, că „schingiurile și toate silniciile, mijloacele pentru a sili pe învinovățitul la vreo mărturisire sunt oprite”.

În Țara Românească s-a creat instituția „**procurorului**” ca apărător al legii și au fost fixate în concret atribuțiile acestuia, el trebuind „a păzi cu toată scumpătatea pravilele”.

Constatăm că se consfințește, astfel, dreptul „învinovățitului” de a face „apelație” dacă este nemulțumit de hotărârea primei instanțe și

este configurată, în aceeași măsură, instituția „autorității lucrului judecat”, cu toate efectele pe care o asemenea instituție le implică și determină.

8. Nu putem finaliza o asemenea analiză de ordin istoric a normelor de procedură penală fără a supune atenției **Codul de procedură penală al Principatelor Unite Române** din 2 decembrie 1864, promulgat sub titlul de „Codice de procedură criminală” prin Decretul nr. 1561 din 11 noiembrie 1864 și publicat în M. Of. din 2 decembrie 1864, pus în aplicare la 30 aprilie 1868, odată cu Codul penal.

Acest cod a fost conceput și elaborat după Codul de instrucție criminală francez din 1808 și el a marcat, în premieră, în istoria legiuirilor procedurale românești, reglementarea detaliată a procesului penal, a instituțiilor sale de bază, semnificând o construcție modernă și extrem de solidă, o serie de instituții ce defineau la acea dată procesul penal, regăsindu-și corespondent și în procedura penală actuală.

Fără a ne propune să procedăm la o analiză comparativă a reglementărilor Codului de procedură de la 1864 cu legislația actuală, nu putem să nu subliniem că participanții la procesul penal, acțiunea publică exercitată de procurori ce fac parte din Ministerul Public, precum și acțiunea privată și-au găsit consacrarea în Codul de la 1864.

Codul de procedură penală Carol al II-lea, din 17 martie 1936, publicat în M. Of. nr. 66 din 19 martie 1936, a conturat și mai clar noțiunile de inculpat prevenit, acuzat, condamnat, definind rolul Ministerului Public în exercitarea acțiunii penale și punerea în mișcare din oficiu a acesteia, statuând asupra fazelor procesuale ale procesului penal, pentru prima dată.

Procesul penal era conceput de legiuitorul vremii ca fiind constituit din faza primelor cercetări efectuate de funcționarii poliției judiciare ori de procuror și, în rare cazuri, de judecătorul de instrucție, faza urmăririi efectuate de procuror și, în fine, instrucția ce avea drept obiect descoperirea probelor sau indiciilor pe baza cărora se putea decide dacă este cazul ca inculpatul să fie trimis în judecată.

9. După parcurgerea acestei „călătorii” de-a lungul epocilor istorice în vederea deslușirii modului de organizare a procesului penal, în mod firesc, un asemenea demers nu se poate încheia fără evaluarea **actualului Cod de procedură penală** din țara noastră.

Denumirea de proces derivă din latinescul *processus*, care semnifică înaintare, progres.

În codurile anterioare de la 1864 și 1936, procesul penal în înțelesul său tehnic, juridic al conceptului semnifică întreaga activitate desfășurată din momentul promovării acțiunii publice în fața instanțelor de judecată, până la luarea hotărârii definitive¹.

Procesul penal în sistemul de drept actual din țara noastră semnifică întreaga activitate desfășurată de organele judiciare și ceilalți participanți, într-o succesiune coordonată și progresivă, prin care se urmărește aflarea adevărului și pronunțarea unei soluții juste în legătură cu conflictul de drept dedus spre rezolvare².

În reglementarea Codului de procedură penală în vigoare, desfășurarea procesului penal reflectă de la începutul și până la sfârșitul său o contradictorialitate tacită de interese în contextul manifestării în mod concomitent a două acțiuni contradictorii ce se exercită: acțiunea de tragere la răspundere penală și acțiunea de apărare de răspundere penală.

Marcat de o asemenea contradictorialitate, procesul penal român parcurge diferite faze procesuale, etape, diviziuni în care organe specializate își exercită atribuțiunile în cadrul funcțiilor procesuale pe care legea li le conferă, desfășurând, într-o derulare progresivă, activități specifice pentru realizarea scopului procesului penal și înfăptuirea justiției penale.

10. Doctrina juridică românească este majoritară în a stabili că procesul penal în structura sa tipică parcurge **trei faze distincte**: urmărirea penală, judecata și punerea în executare a hotărârilor penale.

Procedând la o analiză a fazei judecătorești, se impune, de la bun început, a sublinia că judecata reprezintă singura activitate prin care se poate pronunța o sancțiune penală persoanei care a săvârșit o infracțiune, „justiția” în cauzele penale constituind atribuția exclusivă a instanțelor judecătorești, singurele ce pot aplica sancțiunile prevăzute de legea penală.

---

¹ V. Dongoroz, S. Kahane, G. Antoniu, C. Bulai, N. Iliescu, R. Stănoiu, op. cit., p. 22.

² I. Neagu, Drept procesual penal. Tratat, Ed. Global Lex, București, 2002, p. 43.

Noțiunea de „judecată” semnifică, în sensul ei restrâns, operațiunea de logică practică și juridică prin care un organ cu competență jurisdicțională soluționează un conflict de drept cu care a fost investit¹.

11. Prin „judecată”, ca fază a procesului penal, se înțelege acea etapă procesuală care se desfășoară în fața instanțelor penale din momentul sesizării inițiale și până la soluționarea definitivă a cauzei penale.

Prin „cauză”, „pricină” sau „afacere” penală se înțelege faptul material pentru care s-a declanșat și se desfășoară procesul penal, conflictul de drept penal material, iar din această perspectivă este important ca noțiunea de „cauză penală” să nu fie confundată cu conceptul de „proces”, acesta din urmă desemnând, în fapt, complexul de activități pe care organele judiciare și participanții la procesul penal le desfășoară în vederea rezolvării conflictului de drept penal.

În literatura de specialitate s-a susținut, pe bună dreptate, că judecata reprezintă faza centrală și cea mai importantă a procesului penal, deoarece în cadrul ei se realizează soluționarea definitivă a cauzei penale. Prin intermediul judecății este posibilă rezolvarea cu caracter definitiv a cauzei penale, ceea ce semnifică, practic, însăși atingerea scopului procesului penal.

Se poate afirma că judecata concentrează într-un cadru specific întregul proces penal, incluzând și activitățile procesuale și procedurale anterioare sesizării autorității judecătorești, precum și o verificare a acestora.

Derulându-se într-un asemenea cadru specific, cu participarea tuturor celor interesați, în condiții de publicitate și contradictorialitate și oferind garanția aflării adevărului, judecata constituie activitatea primordială a procesului penal, deoarece numai pe baza celor discutate, probate, verificate în ședința de judecată se poate întemeia convingerea judecătorilor și pronunța, astfel, hotărârea judecătorească.

În același spirit, Constituția României a prevăzut, în art. 126, că „Justiția se realizează prin Înalta Curte de Casație și Justiție și prin celelalte instanțe judecătorești stabilite de lege”, înlăturându-se astfel

---

¹ V. Dongoroz, S. Kahane, G. Antoniu, C. Bulai, N. Iliescu, R. Stănoiu, op. cit., p. 119.

posibilitatea ca normele legii penale să fie aplicate și de alte organe obștești de jurisdicție.

În sensul recunoașterii depline a caracterului exclusiv al jurisdicției înfăptuite numai de autoritatea judecătorească sunt și dispozițiile alin. (11) al art. 23 din Constituție, ce prevăd că „până la rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare, persoana este considerată nevinovată”.

Asemenea reglementări constituționale implică, în realizarea scopului procesului penal, în mod necesar, desfășurarea unei activități de judecată în fața unei instanțe judecătorești care să pronunțe o hotărâre definitivă de condamnare.

Judecata apare, așadar, ca o **etapă indispensabilă** în derularea procesului penal în aplicarea sancțiunilor prevăzute de legea penală celor care au săvârșit infracțiuni, căci, oricât de bine ar fi pregătit procurorul în exercitarea atribuțiilor Ministerului Public sau oricât de certă, neechivocă ar fi concluzia de vinovăție a inculpatului, nu procurorul este cel care poate aplica sancțiuni penale celor trași la răspundere penală, ci numai judecătorul.

Faza de judecată își merită importanța acordată și prin aceea că instanța verifică întreaga activitate procesuală desfășurată, atât înaintea judecării cauzei, cât și pe parcursul cercetării judecătorești.

Actul de justiție în cauza penală – în sensul condamnării inculpatului ori al achitării celui găsit nevinovat – se obține doar prin hotărârea definitivă a instanței de judecată, care are putere de lege și trebuie să fie executată în toate dispozițiile ei.

12. În sistemul procesului penal român, judecata se înfăptuiește în **două** sau **trei grade de jurisdicție**, orice cauză penală judecându-se în primă instanță, cu posibilitatea judecării în apel, respectiv în recurs.

Aceasta reprezintă o revenire la tradiția judiciară românească, Codul de procedură penală din 1936 constituind un bun model de reglementare și permițând ca judecata să parcurgă, în cele mai multe cazuri, trei grade de jurisdicție.

Judecata în primă instanță este acea **etapă obligatorie** în sistemul fazei de judecată pentru toate cauzele penale, treaptă ce se derulează între momentul procesual al sesizării instanței prin modurile reglementate de legiuitor, respectiv momentul dezinvestirii, materializat în hotărârea judecătorească prin care se rezolvă fondul cauzei.